

БУРЛЮК Давид Давидович (09(21). 06. 1882, х. Семиротівщина Лебедин. пов. Харків. губ., нині знято з обліку — 15. 01. 1967, Нью-Йорк) — живописець, поет, літературний і художній критик, видавець. Брат [Володимира](#) та [Миколи Бурлюків](#) і [Людмили Бурлюк-Кузнецової](#). Навч. у Казан. (1898–99) і Одес. (1899–1901, 1910–11) худож. училищах, Мюнхен. АМ у В. фон Діца і в приват. худож. школі А. Ажбе (1902–03) та в Парижі у Ф. Кормона (1904). Під час навч. захопився неоімпресіонізмом. Виключений з Моск. училища живопису, скульптури та архітектури (1911–14) за пропаганду футуризму. 1907–11 — організатор авангардист. мист. угруповань і виставок «Стефанос» (Москва), «Ланка» (Київ), «Вінок-Стефанос» (С.-Петербург), «Салон Іздебського» (Одеса), «Спілка молоді» (Рига, С.-Петербург), «Гілея» (Херсон). Б. — один із визначних представників мист. авангарду, «батько російського футуризму», засн. першої групи кубофутуристів («будетлян») «Гілея»; співавт. поет. зб. «Садок судей» (С.-Петербург, 1910; 1913), «Пощечина общественному вкусу» (1912; спільно з В. Маяковським, В. Кручених, В. Хлебниковим та ін.), «Дохлая Луна», «Требник Троих» (обидва — 1913; усі — Москва), «Рыкающий Парнас» (С.-Петербург), «Молоко кобылиц» (Москва; обидва — 1914). Б. вважали своїм учителем В. Маяковський і В. Каменський. Викличний, скандально-епатажний характер виступів футуристів він пояснював «класовою ненавистю». 1914–15 співпрацював у моск. г. «Новь». 1916 в Уфі була організ. 1-а персон. виставка картин Б., до якої він випустив «Пояснения к картинам Давида Бурлюка, находящимся на выставке». Восени 1917 брав участь у створенні літ. кафе «Піттореск» і «Кафе поетів». У березні 1918 разом з В. Маяковським (сценарист) знявся у фільмі «Не для грошей народжений», друкувався в «Газете футуристов». Під впливом подій 1914–17 написав символіст. картини «Середньовіччя, що ожило», «Купальниці» (1915), «Татари» (1916; застосував прийом накладання двох кутів зору), «Страта російської Марії-Антуанетти» (1917). У 1918–20 мандрував містами Уралу, Сибіру й Далекого Сходу. 1919 в Кургані вийшла 1-а зб. поезій Б. «Лысеющий хвост», у якій вірші вирізняються поєднанням запозичень із символіст. поезії з пародіюванням її мотивів, принциповою антиестетичністю образів, шокуючими зізнаннями, епатаж. декларативністю, урбаністич. тематикою, графіч. оформленням текстів. 1920–22 перебував у Японії, де написав бл. 450 картин, зокрема «Бурлюк провіщає своїм друзям поглинення Йокогами розбурханими хвилями» і «Рибалки Тихого океану». Входив до групи япон. футуристів, випустив поет. зб. з власними іл. «Восхождение на Фудзи-сан»

(Йокогама, 1921). Від 1922 — у США. У Нью-Йорку видав кілька зб. поезії і прози до 20-річчя футуризму: «Маруся-сан» (1925), «Морская повесть», «По Тихому океану» (обидві — 1927), «Новеллы» (1929); теор. працю «Энтелехизм: Теория. Критика. Стихи. Картины» (1930). Склавав довідник «Русские художники в Америке» (1928). У кожній з цих книг мозаїчно переплітаються поезії, рисунки, теор. статті, спогади. Серед живопис. творів — фантаст. полотна «Очі» (1920), «Демони» (1925), «Прихід механічної людини» (1927), «Энтелехизм» (1929). Видавав ж. «Color and Rhyme» (1930–60). Брав участь у великих виставках сучас. мистецтва у США, Європі, Австралії; відбулося бл. 30 персон. виставок. Картини Б. придбали найвідоміші музеї США, зокрема «Метрополітен», «Вітні», Бруклін. музей, Музей сучас. мистецтва. У 1920-х рр. співпрацював з худож. музеями Львова, Києва, Харкова, друкував мист. дописи в ж. «Нова генерація» (Харків). 1965 приїздив до Криму. Серед творів укр. тематики — «Запорожці в поході» (1912), «Святослав» (1915), «Козак Мамай» (1916). У 1998 в Києві відбулася виставка творів Б. з укр. зібрань. 1997 у ж. «Всесвіт» опубл. в укр. перекл. повість Б. «Ошіма».

Основні праці

Голос импрессиониста в защиту живописи. К., 1908; Галдящие «бенуа» и новое русское национальное искусство. С.-Петербург, 1913; От лаборатории к улице: эволюция футуризма // Творчество. Чита, 1920. № 2; Вл. Маяковский // Там само. № 11; Толстой. Горький: Поэмы. Нью-Йорк, 1929; Рерих. Нью-Йорк, 1930; 1/2 века. Нью-Йорк, 1932; Три главы из книги «Маяковский и его современники» // Красная стрела. Нью-Йорк, 1932; укр. перекл. — Зі спогадів футуриста // Хроніка-2000. 1994. № 3/4.

Рекомендована література

1. 25-летний юбилей Бурлюка // Окно. 1920. № 1;
2. Голлербах Э. Искусство Давида Бурлюка. Нью-Йорк, 1930;
3. Поступальский И. Литературный труд Д. Бурлюка. Нью-Йорк, 1930;
4. Пoesия Давида Бурлюка. Нью-Йорк, 1931;
5. Лившиц Б. Полутораглазый стрелец. Ленинград, 1933;
6. K. Dreier. Burliuk. New York, 1944;
7. I. E. Bowlt. David Burliuk, the Father of Russian Futurism // Canad.-Amer. Slavik Studies. 1986. Vol. 20, № 1/2;
8. Богомолов Н. А. Бурлюк Давид Давидович // Русские писатели 1800–1917: Биограф. слов. Москва, 1989;

9. Бурлюки в Херсоне и в Чернянке: Сб. Хн., 1990;
10. Нога О. Давид Бурлюк і мистецтво всесвітнього авангарду. Л., 1993;
11. Селезнева Т. В. Д. Д. Бурлюк – редактор-издатель: (Период эмиграции: 1920-1967) // Культурное наследие российской эмиграции, 1917-1940. Москва, 1994. Кн. 2;
12. Горбачов Д. Наївність – цинізм цнотливості...: Давид Бурлюк у ролі великої дитини // Хроніка-2000. 1994. № 3/4;
13. Давид Давидович Бурлюк: Зб. ст. та тез. доп. К., 1998;
14. Афанасьев В. А., Барковская О. М. Товарищество южнорусских художников: Биобиблиогр. справоч. О., 2000.
- Д. О. Горбачов

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Бурлюк Давид Давидович / Д. О. Горбачов // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-38127>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).